1. **Tiivistä keskeisin huomio.**

Oikeusministeriön keskeisin huomio on lausunnon sivulla 2:

Ympäristölainsäädännön alueella sääntely on muodostunut ajan saatossa erittäin kasuistiseksi ja siten myös hankalaksi soveltaa viranomaisen ja hankkeesta vastaavan näkökulmasta. Ympäristölainsäädäntöä kehitettäessä tulisi erityisesti huolehtia siitä, että **yleislainsäädännön, erityisesti hallintolain kanssa päällekkäistä sääntelyä ei enää tehtäisi ja sitä päinvastoin pyrittäisiin karsimaan aina kun se on mahdollista**, eli kun lakeja avataan ja muutetaan. Samalla **erityislainsäädännön kasuistisuutta tulee pyrkiä mahdollisuuksien mukaan karsimaan, sillä tarpeettoman yksityiskohtainen sääntely hankaloittaa lainsäädännön soveltamista ja tuo viranomaiselle ylimääräistä hallinnollista taakkaa sekä johtaa hyvin potentiaalisesti menettelyvirheiden määrän kasvuun.** Menettelyvirheiden mahdollisuuden kasvaminen taas johtaa tarpeettomiin muutoksenhakuihin. Myös viranomaispuoli nosti esille näitä haasteita valiokuntakuulemisessa. **Yleislainsäädännöstä poiketaan vain silloin, kun tähän on perusteltu, painava syy.** Myös pitkät viittausketjut eri lakeihin hankaloittavat lainsäädännön soveltamista viranomaisessa ja johtavat hyvin mahdollisesti edellä mainittujen menettelyvirheiden määrän kasvuun, kun on epäselvää, mitä lakia asiaan sovelletaan (viittausketjuproblematiikkaa avattu lausunnon s. 7 / 2. lakiehdotuksen 196 §).

2. Mitä esityksen kohtia valiokunnan on välttämätöntä muuttaa?

Oikeusministeriö on lausunnossaan pyrkinyt mahdollisimman selkeästi tuomaan kaikki ne relevantit asiat, joita valiokunnan on tässä yhteydessä mahdollista ja tarkoituksenmukaista muuttaa. Lisäksi muilta kuultavilta tuli hyviä täydentäviä huomioita. Välttämättömimpien OM:n lausunnossa esille tuotujen muutosten osalta oikeusministeriö viittaa valiokunnassa esiin tuomiinsa näkökulmiin, ja niistä nostaa erikseen esille vielä seuraavat asiat:

- 1. lakiehdotuksen 3 §:n selkeyttämistarve siten, että pykälästä kävisi selvästi ilmi, mikä on Lupa- ja valvontaviraston tehtävä erityisesti ennakollisen ohjauksen näkökulmasta (lausunto s. 3-4)
- 1. lakiehdotuksen 16 § ja ja 7. lakiehdotuksen 22 a §:n tarkasteleminen siitä näkökulmasta, että viranomaismenettelyssä menettelynjohtovallan tulisi kuulua viranomaiselle eikä hankkeesta vastaavalle / asianosaiselle (lausunnon s. 7 ja s. 11)
- 6. lakiehdotus 35 §: viranomaisen lausunnon antamisen määräajan poistaminen. Tätä toivat esille myös muut kuultavat vahvasti. (lausunto s. 9)
- 7. lakiehdotus 3 §: viranomaisen päätöksentekoa ei hämärretä ”sopimisesta” säätämisellä, vaan pohditaan tarvittaessa muita keinoja keventää viranomaisen päätöksentekomenettelyä (lausunto s. 10)
- 7. lakiehdotus 36 §: arviontimenettelyä koskevan poikkeuskriteerin täsmentäminen (lausunto s. 11-12)
- OM:n hallinnonalaa koskevien 12. ja 13. lakiehdotusten muotoilut, joiden osalta muotoiluehdotukset lausunnossa (lausunto s. 12-13)

3. **Konkretisoi OM:n lausunnon s. 7 toiseksi viimeistä kappaletta.**

Oikeusministeriö on todennut s. 7 toiseksi viimeisessä kappaleessa seuraavaa:

> ”Oikeusministeriö kiinnittää vielä ympäristövaliokunnan huomiota siihen seikkaan, että luonnonsuojelulain mukaiset poikkeuslupahakemukset tai maa-aineslain mukaiset luvat eivät vaikuttaisi olevan yhteensovittamisen piirissä, kuten ne ovat 9 §:n mukaan yhteiskäsittelyn piirissä. Pykälän suhde ehdotetun lain 9 §:ään vaikuttaisi kaipaavan

täsmennystä. Epäselväksi jää esimerkiksi pykälän soveltuminen tilanteeseen, jossa haluttaisiin yhteensovittaa ympäristölupa sekä luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa vaikkapa kaivoslain mukaisen malminetsintäluvan kanssa.”

Laissa säädetään **yhteiskäsittelystä** (9 §), jolloin **kaksi lupaa annetaan yhdellä ja samalla päätöksellä.** Esim. ympäristölupa ja luonnonsuojelulain mukainen poikkeamislupa. Lisäksi laissa säädetään **yhteensovittamisesta** (16 §), jolloin kaksi eri viranomaisen erillistä lupaa, eli käytännössä **kaksi erillistä päätöstä annetaan samanaikaisesti**. 1. lakiehdotuksen mukaisen nyt säädettävän lain 16 §:n 2 momentissa ehdotettaisiin säädettäväksi seuraavasti:

> **Ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen lupahakemuksen käsittely** voidaan hakijan pyynnöstä tai hänen suostumuksellaan sovittaa yhteen, siten kuin tässä luvussa jäljempänä säädetään, seuraavien Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaan kuuluvia lupia koskevien hakemusten kanssa:
>
> 1) kaivoslain (621/2011) 9 §:n mukainen malminetsintälupa, 16 §:n mukainen kaivoslupa ja 22 §:n mukainen kullanhuuhdontalupa;
>
> 2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukainen lupa vaarallisen kemikaalin laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin sekä 58 §:n mukainen lupa räjähteiden valmistukseen ja varastointiin.

Pykälä ei siten vaikuttaisi soveltuvan tilanteeseen, jossa taustalla on esim. ympäristölupa + LSL poikkari taikka ympäristölupa + maa-ainesL:n mukainen lupa, joka haluttaisiin yhteensovittaa vaikkapa malminetsintäluvan kanssa. Pykälän muotoilussa tulisi siten ainakin oikeusministeriön näkemyksen mukaan huomioida myös näiden yhteiskäsittelylupien yhteensovittamisen mahdollisuus, jotta ei estettäisi yhteensovittamista tilanteessa, jossa se voisi olla perusteltua. Eli käytännössä kyse on yhteiskäsittelylupien yhteensovittamisen mahdollistamisesta. Tämä voidaan tehdä esim. lisäämällä 2 momentin alkuosaan sopiva viittaus lain 9 §:ään.

4. **Mikäli ympäristölainsäädäntöä selkiytetään, pitäisikö taustalla olevia substanssilakien säännöksiä täsmentää ja tarkistaa?**

Kyllä, ja tämän tulisi olla ensisijainen keino. Oikeusministeriö on lausuntokierroksella antamassaan lausunnossa sekä valiokunnalle antamassaan lausunnossa tuonut esille ympäristölainsäädännön keskeisiksi haasteiksi erityisesti substanssilainsäädännön päällekkäisyyden yleislainsäädännön (erityisesti hallintolaki, mutta myös esim. hallintoprosessilaki) kanssa sekä lainsäädännön tarpeettoman yksityiskohtaisuuden. Paras tapa selkeyttää ympäristölainsäädäntöä olisi käydä erityislainsäädäntö lakikohtaisesti läpi ja karsia kaikki päällekkäisyydet yleislainsäädännön kanssa sekä vähentää erityislainsäädännön kasuistisuutta kaikissa tilanteissa, joissa se on mahdollista. Poikkeuksille yleislainsäädännöstä tulisi aina olla erityiset ja painavat perusteet, mikä ei tällä hetkellä oikeusministeriön näkemyksen mukaan useissa tapauksissa toteudu. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan tälläisen läpikäynnin jälkeen myös mahdollisia lupakäsittelyjen yhteiskäsittelyjä ja yhteensovittamismenettelyjä olisi helpompi kehittää.

Ystävällisin terveisin,

Kari Hämäläinen
Erityisasiantuntija | Specialsakkunnig | Senior Specialist
Oikeusministeriö | Justitieministeriet | Ministry of Justice, Finland

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET